

กรมประชาสัมพันธ์

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย

ถ.พหลโยธิน ต.ริมกก อ.เมือง จ.เชียงราย 57100 โทรศัพท์ 053-711-870 โทรสาร 053-600-600

E-mail: prchiangrai@yahoo.com

.....

บทความ

จุลกฐินบุญประเพณีในพุทธศาสนา

กฐิน แปลตามศัพท์ว่า “ไม้สะดึง” คือ กรอบไม้หรือไม้แบบสำหรับจึงผ้าที่จะเย็บเป็นจีวร ผ้าที่เย็บสำเร็จจากกฐินหรือไม้สะดึงแบบนี้ เรียกว่า “ผ้ากฐิน”

ความเป็นมาของกฐิน เนื่องในสมัยที่พระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ มีพระภิกษุชาวเมืองปาไลยรัฐ จำนวน 30 รูป ได้ออกเดินทางจะไปเฝ้าพระพุทธองค์ แต่ไม่ทันวันเข้าพรรษา จึงหยุดพักและอยู่จำพรรษา ณ เมืองสาเกตุ เมื่อถึงกาลออกพรรษาต่างออกเดินทางไปเฝ้าพระพุทธองค์ ซึ่งยังคงมีฝนตกชุกอยู่ ทำให้พระภิกษุเหล่านั้นได้รับความลำบาก ในการเดินทาง และเมื่อได้เข้าเฝ้าพระศาสดา ได้ทรงตรัสถามถึงความเป็นอยู่ และการเดินทางทรงได้สดับว่า พระภิกษุทั้งหมดมีความยากลำบาก โดยเฉพาะต้องเปียกปอนจากฝนระหว่างการเดินทาง จึงได้ทรงมีพระพุทธานุญาตว่า ให้มีการถวายผ้ากฐินแก่ภิกษุทั้งหลาย ผู้ซึ่งจำพรรษาครบถ้วนไตรมาส และพระภิกษุผู้ได้รับผ้ากฐินหรือ “กรานกฐิน” นั้น จะได้รับอนุสงส์จากพุทธบัญญัติไว้ 5 ประการ คือ

1. จะเดินทางไปไหนมาไหนจากวัดที่เคยจำพรรษาได้โดยไม่ต้องบอกลา
2. ไม่ต้องถือไตรจักรไปครบสำรับ
3. ฉนคณะโภชนได้ (ฉันอาหารรวมกันเป็นหมวดหมู่)
4. ทรงอธิเรกจีวรได้ตามปรารถนา
5. จีวรอันเกิดขึ้น ณ ที่นั้น จักได้แก่พวกเธอ

กฐิน มีหลายคำที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฐินหลวง กฐินราษฎร์ กฐินสามัคคี กฐินตักค้ำและจุลกฐิน (หรือกฐินเล่น)

กฐินหลวง เป็นกฐินที่พระเจ้าแผ่นดินทรงบำเพ็ญพระราชกุศลและถือเป็นพระราชพิธี เป็นราชประเพณีที่สืบทอดตลอดมา ประเทศไทยได้รับนับถือพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติ เรียก กฐินนี้ว่า กฐินหลวง วัดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นวัดราษฎร์หรือพระอารามหลวง (วัดหลวง) หากพระเจ้าแผ่นดินหรือผู้แทนพระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงถวายผ้าพระกฐินแล้ว จะเรียกว่า กฐินหลวง ทั้งสิ้น ต่อมาเมื่อบ้านเมืองเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ประชาชนมีศรัทธาเจริญรอยตามพระราชศรัทธาของพระเจ้าแผ่นดิน ได้มีการขอพระราชทานโอกาสถวายผ้าพระกฐินและ

พระเจ้าแผ่นดินได้มีพระมหากรุณาธิคุณให้ถวายผ้าพระกฐินได้ตามสมควรแก่ฐานะ เป็นเหตุให้มีการแบ่งแยกกฐินหลวงออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ กฐินที่กำหนดเป็นพระราชพิธี หรือกฐินหลวง กฐินต้น (กฐินที่ได้เสด็จไปถวายผ้าพระกฐินเป็นการส่วนพระองค์) ซึ่งมีใช้วัดหลวง มิได้เสด็จอย่างเป็นทางการหรืออย่างพระราชพิธี แต่เป็นการบำเพ็ญพระราชกุศลส่วนพระองค์ในการสืบค้น

ไม่พบหลักฐานว่า กฐินต้น เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยใด แต่น่าจะเป็นการพบหลักฐานเทียบเคียงกับการเสด็จประพาสต้น ของ ร.5 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2447 ที่เสด็จประพาสหัวเมืองและได้เสด็จถวายผ้าพระกฐินเป็นการส่วนพระองค์ เรียกว่า พระกฐินต้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงดำเนินตามรอยพระยุคลบาท ร.5 โดยเสด็จพระราชดำเนินไปทรงพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐินต้นเป็นประจำทุกปี การที่จะเสด็จไปถวายยังวัดใดวัดหนึ่งนั้น จะต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ 3 ข้อ คือ

1. เป็นวัดที่ยังไม่เคยเสด็จถวายผ้าพระกฐินมาก่อน
2. ประชาชนมีความเลื่อมใสในวัดนั้นมาก
3. ประชาชนในท้องถิ่นนั้นไม่ค่อยได้มีโอกาสได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไป ประชาชนจะได้มีโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอย่างใกล้ชิดอีกด้วย

จุลกฐิน หรือ กฐินเล่น ความหมายคือ เป็นกฐินที่เริ่มจากจุดเล็ก ๆ ดำเนินการตั้งแต่ขั้นตอนแรก ได้แก่ การเก็บฝ้าย ตีฝ้าย ดัดเป็นผงให้ฝ้ายแตกตัว เอาเมล็ดออกป็นเป็นเส้นด้าย เปียออกเป็นใจ ล้างด้วยน้ำข้าว ตากให้แห้ง ใส่ถุง ปั่นเป็นเส้นหลอดใส่กระสวยทอเป็นผืนผ้า ตามขนาดที่ต้องการ นำผ้ามาซัก ตาก แล้วตัดเป็นจีวร แล้วเย็บซ่อม ตากแห้ง พับ ทับริดจนแล้วเสร็จ นำไปถวายเป็นผ้ากฐิน จนเสร็จสิ้นพิธีถวาย พระภิกษุผู้รับกรานกฐินนำผ้านั้นไปครอบแล้ว พระภิกษุสงฆ์ทั้งหมดอนุโมทนา จึงถือว่าเสร็จสิ้นพิธีจุลกฐิน

ในความหมายตามคำว่ากฐินเล่น ก็คือต้องทำด้วยความรีบเร่งให้แล้วเสร็จภายใน 1 วัน ปัจจุบัน จุลกฐิน มีการทำน้อยแห่ง เพราะต้องใช้กำลังคนมากและกำลังทรัพย์ต้องมากด้วย

ในการทอดถวายผ้าจุลกฐิน จะมีเครื่องประกอบอื่น ๆ เป็นบริวารกฐิน คล้ายกับกฐินทั่ว ๆ ไป เช่น ดอกไม้ รูป เทียน อัญบริวาร ตาลปัตร ปัจฉัย ธงตะขาบ ฯลฯ แล้วแต่ศรัทธาของพุทธศาสนิกชน.

.....

ปรีชยานักรณ สกัรรอด

22 ตุลาคม 2551